

Učiteljski Tovariš

Stanovsko političko glasilo UJU — Poverjenštvo Ljubljana.

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Franciškanska ulica 6/1. Rokopisov ne vračamo. Nefrankiranih pisem ne sprejemamo. Izjava vsak četrtek. Naročna letno 60 Din., za inozemstvo 80 Din. Član pov. UJU plačajo list s članarino. Oglaša po ceniku in dogovoru, davek posebe. Pošt. ček. rač. 11.197. Telefon 2312.

Za razmah nadaljevalnega šolstva v Sloveniji.

Širša akcija za razmah nadaljevalnega šolstva na deželi. — Dva tečaja za učitelje in dva za učiteljice nadaljevalnih šol. — Gospodarska stran vprašanja. — Tudi za vodstvo nadaljevalnega šolstva je treba samoizobrazbe. — Institucije za nadaljevalno šolstvo v inozemstvu.

Obeta se nam velik razmah nadaljevalnega šolstva v Sloveniji. Oba oblastna odbora priredita po en tečaj za učitelje in po enega za učiteljice. V mariborski oblasti se vršita tečaji v počitnicah, v ljubljanski v jesenskih mesecih. To je smatrat kot začetek širše akcije, ki jo snujeta oba oblastna odbora glede nadaljevalnega šolstva na deželi.

Z zadoščenjem opazujemo, da si osvajajo polagoma tudi drugi krogi naše naziranje, da je smatrat nadaljevalno šolo kot nujno potrebno dopolnilo osnovne šole, ki brez prve nikdar ne more zadovoljivo rešiti prevažnega vprašanja izobrazbe širokih slojev naroda. Šele, ko vzame ljudskošolsko učiteljstvo — primerno pripravljeno — tudi vzgojo in izobrazbo zrelejše kmetske mladišče v svoje roke in bo znalo to izobrazbo poskladno usmeriti, si smemo obetati gospodarski in kulturni dvig onih širokih in najširših plasti našega kmetskega ljudstva, ki jim strokovna kmetska in druga izobraževališče v splošnem niso dostopna. Problem nadaljevalnega šolstva je torej nacionalen problem v najtehnejšem pomenu besede in se da le s tega zrelišča velikopotezno rešiti. Vsako tesno stanovsko ali strokovnjaško stališče bi stvari več škodilo kot koristilo.

S trenutkom, ko je začelo učiteljstvo spoznati veliko nalogu, pred katero stoji in se zavedati pomena nadaljevalnega šolstva, je bil storjen prvi odločilni korak k razmahu tega šolstva, kajti brez razumevanja za stvar in brez sodelovanja od strani učiteljstva, samo z dekretem od zgoraj se takoj vprašanja ne dajo nikdar in nikjer uspešno rešiti — to uči izkušnja. Dokler ni začelo učiteljstvo problema motriti in pojmovati z idejne plati v vsej njegovi širini in globini, se vprašanje kmetskega nadaljevalnega šolstva ni premaknilo z mrtve točke.

Pri tem seve nočemo prezreti, da nam vse naše navdušenje za stvar ne more pomagati preko vprašanja finansiranja tega šolstva. Dokler smo mogli računati v tem pogledu samo na krajevne činitelje in na državo, ni bilo misliti na kako dalekosežnejšo akcijo v prid tega šolstva. Kljub temu, da nobena šola ni tako poceni in so njeni vzdrževalni stroški sorazmerno z njem pomen naravnost minimalni, predstavljajo vendar personalni izdatki zanje za gospodarsko šibke občine precejšnje breme, ne glede na to, da nobena stvar ni za učiteljico tako odzna, kot so pogjanja s krajevnimi činitelji za lastni skromni honorar. Kjer koli so se dežele ali države resno zavzele za nadaljevalno šolstvo, so najprej uredile vprašanje njegovega vzdrževanja v tem smislu, da so prevezle same plačevanje učiteljstva, in prepustile samo skrb za stvarne izdatke občinam. To vidimo n. pr. povsod v sosednih alpskih deželah.

Danes lahko s precejšnjo gotovostjo računamo, da prevzame tudi v Sloveniji oblastna samouprava kritje personalnih stroškov za nadaljevalno šolstvo — vsaj na deželi. S tem bi bil ustvarjen drugi glavni pogoj za širok razvoj te šole. Da se nameravata oba oblastna odbora z vso resnostjo zavzeti za stvar, je razvidno iz prvega proračuna, ki ima znatne postavke za nadaljevalno šolstvo

vseh panog, kljub temu, da pri njegovi se stavi še nista mogla imeti oblastna odbora v tem pogledu nobenega določenega programa, razvidno pa je tudi iz njune brige za izobrazbo učiteljstva nadaljevalnih šol.

Ni dvoma, da je to središnji problem nadaljevalnega šolstva. Od učiteljstva predvsem je odvisno, kakšen bo uspeh šole in kako jo bo narod sprejel. Gotovo je, da ponekod krajevne razmere in nasprotstva uničujejo najboljše namere učitelja, a taki pojav bodo postajali vedno redkejši, ko se nadaljevalna šola med narodom udomači. Takrat bo tudi čas za upeljavo te šole kot obvezne šole. Danes bi bilo to še preuravljeno. Prej je treba učiteljstvo usposobiti za novo nalog in za razširjen njegov delokrog med kmetskim ljudstvom. Kako si to usposabljanje predstavljamo? — Samoizobrazba učitelja ostane v tem pogledu slej kot prej prevažen činitelj, brez katere tudi najboljša šolska izobrazba ne doseže svojega namena. A tej samoizobrazbi je treba dati soliden temelj. Kdor gradi tu svoje upe na reformo naših učiteljic, se gotovo varu. Od te strani se nimamo dosti nadejati. O usodi učiteljic bodo odločali v naši centrali, kjer zasledujejo svoje cilje in se jim s to stvarjo tudi nihakor ne mudri.

V tej situaciji so kratki tečaji, kakor so se dosedaj prirejali za izobrazbo učiteljev nadaljevalnih šol in kot so bodo letos zopet vršili, nek izhod, toda izhod v sili, kar je treba povdoriti. Slepko prej moramo vztrajati na svojem stališču, da je naloga učitelja med kmetskim ljudstvom, ako hoče svoje mesto prav izpolniti, tako ogromna, odgovorna in težavna, da bi za njeni pripravo bilo vsaj tako, ako ne bolj potrebno posebno izobraževališče kot za meščanskošolske učitelje. Seve nam ne prihaja na um, da bi za naše namene kopirali ustroj višje pedagoške šole. Za izobrazbo učiteljstva za njegove posebne naloge na deželi rabimo zavod, ki bo po vsej svoji zasnovi stal v najtehnejši zvezi z življenjem in potrebami našega kmetskega ljudstva, ki bo dal učitelju poleg potrebnih praktičnih izobrazbe v onih strokah, ki jih rabi na deželi, tudi globje pojmovanje njegovih vzgojnih nalog, globje razumevanje položaja, razmer in problemov našega kmetskega ljudstva in učiteljevih nalog med njim. Od te ideje ne smemo popustiti. Izvedljiva je, ker vzdrževalni stroški takega zavoda razmeroma ne bi bili visoki, ne da bi se niti primerjati z vzdrževalnimi stroški kakih polne srednje šole. Kot vzdrževalatelj bi prihajal v poštev le oblastni odbor, oziroma oba oblastna odbora skupaj. Država pa bi dajala učiteljem potreben študijski dopust.

Ti naši načrti niso utopični. Pri ljubljanskem oblastnem odboru se prav resno pečajo z vprašanjem daljših tečajev za izobrazbo učiteljev in učiteljev nadaljevalnih šol in pravljeni so upoštevati tudi naše želje in predloge. Seve se moramo danes zadovoljiti še s krajevimi tečaji, da se ustavljavanje nadaljevalnih šol, tam kjer so zanje ugodni pojni, preveč ne zavlačuje.

Ti kratki 3–4-tedenski tečaji, kakor se letos priredijo v obeh oblastih, seve ne morejo imeti namena, udeležencem dati vse po-

krajev najbolj. On ne pretirava v svojih linijah, ima pa kljub temu samosvoj blago-tehničen izraz, ki žari kakor mak sredi pisanega polja rožnih cvetov. Ker je Gasparijeva slika naroden izraz, si jo tudi v polnem obsegu globoko osvoji narod.

Knjižico pa krasí tudi nebroj drugih slik in sličic, ki ponazorujejo to in ono potrebo; toliko jih je, da pride povprečno na vsako drugo stran po ena skupina, kar je zelo veliko — in vse to stane samo dobre tri dinarje!

Kako lepo podaja pisatelj jesen in jesenska opravila. Ne suhoparno, ampak v obliki razgovora, in tu je vpleteno vse. Pa zopet nov naslov, ki je že sam na sebi privlačen, poleg pa še slika. Malčki izvedlo, kako se pripravi brezalkoholna piča, spoznava škodljive sadnega drevja, poleg pa precej orodja, s katerim jih uničijo; pa prikima zima, kjer pripoveduje striček o krmilnjach, cepljenju, in ko pride pomlad, je že odpela žaga, prične se gnajenje, obrezovanje itd. itd. Tako se vrsti vse eno za drugim, podano v živahnih razgovorih, ki vsakogar požive. Kot začljuček je slika, kako so si sadjarčki napolnili želodčke, kar je glavno pri njih, potem pa zopet igra, delo in smeh.

»Sadjarčki« so se brezvomno zelo priljubili mladini, ki jih bo prebirala, pa tudi mi, učitelji, jih bomo radi vzelci v roko ob kmetskih urah, bodisi v učilnicah ob teoretičnem pouku ali v sadovnjaku, razkazovajo to in ono, ob čemur bo šele videla mladina, kaka zakladnica je med temi platnicami.

trebno teoretsko in praktično strokovno znanje, ki ga rabi v nadaljevalni šoli. Sami bi omalovaževali svoje delo, svojo nalogo in kmetijsko stroko kot tako. To velja seve tudi za 5–6-tedenske tečaje. Taki kratki tečaji služijo, ali naj bi služili predvsem nalogi, da dajo učitelju pregled snovi, ki jo obsega učni načrt nadaljevalne šole, da mu dajo napotke za obravnavo in izbiro učne snovi, za učni in vzgojni postopek, da mu praktično demonstrirajo stvari, ki jih v pomožnih knjigah ne najde (tu sem spadajo n. pr. praktične vaje in sadjarstva in vrtnarstva, kmetske kuhinje). Zato mora diskusija igrati važno vlogo v tečaju. Poleg uvajanja v šolsko delo in ustroj nadaljevalne šole bi bilo umestno, aksi bi se tudi pri nas, slično kakor v učiteljskih tečajih v Sv. Martinu pri Gradišču, posvetilo nekaj časa uvajjanju učitelja v njegov delokrog na deželi, v spoznavanje položaja, gospodarskih in drugih razmer in problemov našega kmetskega stanu, da se ga tako usposobi za celotno pojmovanje njegovih nalog med kmetskim narodom in usmeri njegov interes in njegova miselnost v ono smer, da se bo čutil domačega na kmeth in med kmetskim ljudstvom. Temu namenu služijo v Sv. Martinu pri Gradišču predavanja iz ljudske pedagogike, kmetskega narodopisja, kmetske zgodovine in narodnega gospodarstva.

Da dosežejo taki kratki tečaji začeljeni uspeh, je potrebno, da prinese udeležence s seboj v tečaj že nekaj poznanja kmetskih razmer in nekaj praktičnega znanja. To velja zlasti za učiteljice. Nemogoče je, da bi se šele v tečaju učle elementarni spremnosti v kuhanju in gospodinjstvu. Teh poslov morajo biti že večje. Naloga tečaja je, da jih seznam s posebnostmi kmetske kuhinje in gospodinjstva. Delo v tečaju bo zlasti za učiteljice naporno, ker bodo morale udeleženke vsa dela praktično izvrševati, kakor dekleta v gospodinjski nadaljevalni šoli in bodo ves dan zaploslene.

Zagotovilo imamo, da bodo pritegnjeni k sodelovanju pri tečajih, ki se vršita v Ljubljani, tudi praktični šolniki, vsaj po en učitelj in ena učiteljica. Oblastni odbor je povabil k razgovoru strokovnjakov tudi zastopnike učiteljstva in tam so se naši predlogi upoštevali. Podrobnejša uredba mariborskih tečajev, nam ni znana, ker oblastni odbor ni usregel naši želji po sodelovanju pri sestavi programov. Pač pa nam je sporočilo, da se njegovi načrti v bistvu krijejo z našimi. Osupnilo je marsikoga in izvralo tudi nekaj proteste, ker je mariborski oblastni odbor v svojem razpisu naznani, da bo podpiral samo one tečaje, kajih učitelji so se udeležili mariborskih tečajev. Tovarišem, ki so že več let z uspehom delovali na kmetskih nadaljevalnih šolah in obiskali daljše tečaje, ni razumljivo, zakaj bi morali sedaj obiskati še krajev tečaj. Ni jim bilo pojasnjeno, da se mariborski tečaj po svojem programu bistveno razlikuje od strokovnih kmetskih tečajev, kajih so se do sedaj prirejali. Upamo, da dosežeta oba tečaja poln uspeh in bosta stvari v resnici koristila. Nič drugega nismo hoteli, ko smo izrazili svojo željo po sodelovanju pri sestavi programa.

Pričakujemo, da se tovariši in tovarišice tudi za ljubljanska tečaja priglasijo v takoj častnem številu, kakor za mariborska in tem dočakajo resno voljo učiteljstva, preči glede nadaljevalnega šolstva od načrtov in besed k dejanjem.

Miroslava Leitgeb, Ljubljana, Jurčičev trg 3
Izdelenje ročnih in strojnih vezenin. Predtiskarja — Zaloge DMC in vseh potrebači za vezanje. —

Ljudje stočajo, da zadnje čase drevje ne rodi in krive vremena, tega pa ne izprevidijo, koliko bi rodila druga rastlina, rastoča stalno na istem mestu — petdeset let — ne gnojena. Pri sadnemu drevju pa še tisto peščico zemlje pokriva trava, ki vzame vso hrano za svojo rast. »Sadjarčki« so jasno dobrodošli v vseh ozirih v izboljšanje naših sadovnjakov!

Albin Čebular.

JOS. DOLGAN:

Učni načrt kmetske delovne šole.

Drugi razred.

Polje: Sneg je obvaroval ozimino pred mrazom; spomladi zeleni; solnce; njivski jetičnik; navadna zvezdnica; penuša; kurje zdravje; mrtva kopriva; plešec; hruščica; lapuh; preslica; pljučnica; korenine; listi; cvetni; število pršnikov in pestičev; setev z roko; setev s stojjem; kako globoko gre se me v zemljo; na kakšno zemljo smo vsejali; katero seme sadimo plitvo ali globoko; krompir sadimo po razoru; srednji krompir za seme; pesce sejemo ali pa pressajamo; utrujnost pri delu; kaj otroci lahko pomagajo; katero seme sadimo plitvo ali globoko; krompir sadimo po razoru; srednji krompir za seme; pesce sejemo ali pa pressajamo; utrujnost pri delu; kaj otroci lahko pomagajo; kdo najbolj dela; kako bi si delo olajšali; delavci; place na dan; hrana; vreme.

Gozd: Leska; mačice; cvetni prah; vetrov; strupeni volčin; črni trn; resa; jetnik; kopitnik; iva; brin; dren; trepetnika; ciklamen;

Sklepi glavnega odbora UJU v Beogradu.

(Sprejeti na seji 27. maja 1928 v Beogradu.)

I. Povedena je reč, gde će se držati naredna VIII. Glavna Skupština i kada.

Po ovom pitanju saslušano je mišljenje predstavnika Poveren. Splita, da bi Skupština teško bilo održati u Splitu, kako je želeo Izvr. Odbor, i predlog Uprave Pov. Beograd, da se Skupština održi u Beogradu, kao mestu sredokraće, u kom bi učešće članova bilo veće prilikom donošenja Pravila, pa je odlučeno posle predloga Pover. Ljubljana in Sarajeva, da se VIII. Glav. Skupština UJU održi u Mariboru početkom avgusta.

II. Povedena je reč o poputnim članova Glav. Odbora, kad dolaze na sednice Glav. Odbora i Skupština i odlučeno je:

Da, kao i dosada jednu poputnu plaćaju Poverenštva, a jednu Glavni Odbor. Prema tome tražiti od poverenštava, koja duguju izvrsnu posputniju, da je čim pre isplate. U buduće ova pisanja rešiti pravilima ili poslovnikom.

III. Član Izvr. Odbora predlaže pismo Saveza Hrvatskih Učiteljskih društava od 7. septembra 1927. god. Br. 61, štampano u »Narodnoj Prosvjeti« br. 75/1927 u stvari predloga za stvaranje zajedničke organizacije između našeg Udrženja i predlagajućeg Odbora, raspravljiv ovaj predlog Saveza Hrvatskih Učiteljskih Društava, predlaže plenum Glav. Odbora ovaj zaključak kao odgovor:

»Na vaše cenjeno pismo od 27. septembra 1927. god. Br. 61 u stvari akcije za stvaranje zajedničke staleške organizacije između ovog Udrženja i Saveza Hrvatskih Učiteljskih Društava čest nam je da vam odgovimo ovo:

Na sednicama Glav. Odbora Udrženja Jugoslovenskog Učiteljstva u Beogradu od 27. i 28. maja ove godine, sastavši se prvi put posle pomenutog Vašeg pisma, zaključeno je, da se u načelu prihvata ovo vaše saopštenje, uz iskrenu želju i za što skorijom provedbom potpunoga staleškoga ujedinjenja u zemlji. Nominirajući ovom prilikom Glavni Odbor i svoje delegate za predložene, po Vama, pregovore u tu svrhu molite se prijateljski, da bi prethodno pismeno predložili Izvr. Odboru Udrženja i osnovna načela, prema kojima smatrate to ujedinjenje provedivim, kako bi prema tome mogli pregovori ovdah i formalno da odpočnu i uspešno da se završe, u životnom interesu učiteljstva i po općenitom željama u čitavom stalešu.

Umoljavate se uz to drugarsi toliko, da bi se v interesu lakšeg sporazumevanja i zbog prevelikih troškova za brojno delegaciju, s obe strane bio ponuđenici sve na polovicu.«

IV. Član Izvršnog Odbora dostavlja, da će se početkom jula t. g. održati Skupština Čeho-Slovačkih Učitelja u Brnu, kojom će se prilikom sastati i delegati Slovenskih Učiteljskih Udrženja radi sporazuma o zajedničkom radu i predlaže, da se svima Poverenšt